

RICHARD HOLMES (szerk.)

A HÁBORÚK VILÁGTÖRTÉNETE

Katonai újítások, amelyek megváltoztatták a történelem menetét

(Corvina Kiadó, Budapest, 1992. 344 o.)

A Richard Holmes és munkatársai (Ian Russel Lowell, Matthew Bennett, T. A. Heathcote, Anthony Clayton, Eric Grove, John Sweetman, Charles Townshend, John Pimlott) által írott, a londoni Mitchell Beazley Publishers kiadónál 1988-ban megjelent reprezentatív kötet az elmúlt évek egyik legnagyobb könyvsikere volt a nyugat-európai országokban és az Egyesült Államokban. A 440 ív szöveget, 168 térképet és mintegy 300 illusztrációt tartalmazó hadtörténelmi szintézis arra a hatalmas feladatra vállalkozott, hogy összefoglalja az emberiség háborúinak történetét az i. e. 3. évezredtől napjainkig. Az ötezer év hadtörténetét hitelen feldolgozó exkluzív mű szerzői a sandhursti Királyi Katonai Akadémia világhírű tanárai, neves tudóstársaságok tagjai és számos nagy sikerű hadtörténelmi kiadvány írói.

Az egyetemes hadtörténet megismerésének könnyen elsajátítható módját kínálja a Corvina Kiadó gondozásában megjelent, szemet gyönyörködtető világtalasz, amely meggyőzően bizonyítja, hogy világunkat — minden túlzás nélkül — a háborúk alakították ki. Ezt igazolja az emberiség katonai konfronációinak, nagy hadjáratainak és véres csatáinak históriája, nem tévesztve szem elől Henri Barbusse találó megállapítását, miszerint „bűn lenne bemutatni a háború jó oldalát, még ha lett volna is ilyen”. Éppen ezért e nagy sikerű könyv központi témáját a katonai újítások, a haditechnika és a technológiai eljárások, valamint a taktikai és stratégiai elvek tökéletesedésének hiteles leírása képezi. A szép stílusban, olvasmányosan megírt, lebilincselő adatgazdagságú kötet tehát a legutóbbiban értelmezett hadtörténelemmel foglalkozik, részletesen bemutatva a katonai események és a társadalmi, gazdasági, politikai intézmények kölcsönhatását. A szerzők mindvégig hangsúlyozzák azt a tényt, hogy a háborúkat egyének vív-

ják, akiknek teljesítményét, kitartását és szenvedését nem szabad elborítania a háborús események elbeszélésnek, vagy elmosnia a statisztikai információk tengerének.

A kötet írói 21 fejezetben, közérthetően idézik fel az emberiség egyes korszakai hadviselésének főbb jellemzőit, a támadó és védő fegyverek korszerűsítését, a kiképzés és a hadtáp alakulását. Érdekesen megírt fejezetek tárgyalják az egyiptomiak, mezopotámiaiak, asszírok, perzsák, görögök, rómaiak, gótok, germánok; a hunok, avarak, frankok, bizánciak, arabok; a magyar kalandozók, a vikingek, a keresztlovagok és az oszmánok hadművészetét, legendás hadvezéreit, sorsdöntő csatáit. Sodró lendületű leírás mutatja be a nagy földrajzi felfedezések időszakát, a spanyol, portugál, francia, holland, angol hódításokat, a németalföldi szabadságharc, a harmincéves háború, az angol polgári forradalom, a spanyol örökösödési háború és a francia forradalom katonai eseményeit, a harcászati újításokat, a fegyvernemek és a haditechnika fejlődését.

Az olvasóra döbbenetes erővel hat az európai emberek számára szinte ismeretlen közép- és újkori kínai, japán, indiai harcmodor leírása, az afrikai népek törzsi háborúinak hátborzongató ábrázolása.

A szemléletében és tárgyalásmódjában példásan korrekt, objektivitásra törekvő kiadvány, érthető módon, a legnagyobb figyelmet a XIX. és XX. századi katonai események bemutatásának szenteli. Ennek során felvillantja a porosz—osztrák, porosz—francia, angol—búr, amerikai—spanyol háborúk jelentősebb hadműveleteit, majd rendkívül részletesen a két nagy világégés, az első és a második világháború hadszíntereit, offenzíváit és híres csatáit elemzi. Figyelemre méltó, hogy az 1939—

1945 közötti katonai események tárgyalásakor a kötet tisztességesen ábrázolja a vesztesek oldalán harcoló olyan ki-magasló parancsnokok, mint Guderian, Rommel és Mannstein tevékenységét.

A könyv utolsó fejezetei a második világháború utáni időszak nagy katonai konfrontációit, köztük a koreai, vietnami, arab—izraeli, falklandi, iraki—iráni háború hadműveleteit, a nemzeti függetlenségi mozgalmak és a gerillaharcok történetét tárják az olvasó elé.

Nem teljesen egyértelmű azonban, hogy az eredeti, angol nyelvű kiadványt miért toldotta meg egy újabb fejezettel a magyar kiadó. „A legújabb fejlemények” című 21. fejezet — amely Amaczi Viktor munkája — két oldalnyi(!) terjedelmével meglehetősen szerénytelenül tesz kísérletet arra, hogy bemutassa az Öböl-háború katonai eseményeit és az ott alkalmazott haditechnikai eszközök „forradalmát”. Richard Holmes és munkatársainak kitűnő könyve nem szorul rá erre a kiegészítésre! Ez csak akkor lenne elfogadható, ha a 21. fejezet terjedelmében és szakmai színvonalában méltó folytatása lenne az előzőeknek.

Érthetetlen az is, miért maradt ki a Corvina kötetéből az angol nyelvű kiadványban szereplő részletes bibliográfiai tájékoztató, amely a szakemberek és az érdeklődő olvasók számára egyaránt hasznos könyvészeti ismereteket nyújthatott volna. Vita tárgyát képezheti továbbá, hogy az eredeti „The World Atlas of Warfare” címét miért változtatták meg a magyar nyelvű kiadásban, hiszen e kiadvány műfaja valószínűleg a „világatlasz” kategóriájába tartozik.

Az imponálóan adatgazdag, ízlésesen megformált, reprezentatív kötetet Félix Pál, a térképek szövegét Boros László és Reviczky Béla fordította, szakmailag pedig Rázsó Gyula hadtörténész ellenőrizte.

Hazai könyvkiadásunk első nagy egyetemes hadtörténeti összefoglalását mindazok figyelmébe ajánljuk, akiket érdekel az emberiség ötezer évének vég nélküli, szünni nem akaró háborúskodása, a zseniális hadvezérek tevékenysége és a véres összecsapásokat gyűlölő közkatonák tengernyi szenvedése.

V. Molnár László